

*С.Т. Пунь – аспірант Національної академії СБ України;
науковий керівник – канд. юрид. наук, начальник 2 напрямку ВКЗ
Національної академії СБ України Ю.О.Реза*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВИДАЧІ (ЕКСТРАДИЦІЇ) У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПО ПРОТИДІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Особливе місце в міжнародному співробітництві держав у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності посідає інститут екстрадиції злочинців, одним з основних завдань якого є забезпечення прав особи, видача якої запитується. Під видачею (екстрадицією) слід розуміти процес, що ґрунтується на міжнародних договорах, загальновізнаних принципах міжнародного права, нормах внутрішнього законодавства і пов'язаний із наданням державами правової допомоги, що полягає у передачі підозрюваного, обвинуваченого або засудженого державою, на території якої він перебуває, державі, на території якої він вчинив злочин, або громадянином якої він є, чи державі, що потерпіла від злочину, для притягнення його до кримінальної відповідальності або виконання винесеного вироку суду [1].

Відповідно до статті 16 (“Видача”) Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності необхідними передумовами застосування її положень є:

- факт вчинення злочину, що охоплюється зазначеною Конвенцією:
  - а) участь в організованій злочинній групі; б) відмивання доходів від злочинів; в) корупційне діяння; г) перешкоджання здійснення правосуддя; г) інший серйозний злочин, тобто злочин, який карається позбавленням волі на максимальний строк не менше чотирьох років або більш суворою мірою покарання;
- злочин носить транснаціональний характер, тобто:
  - а) він вчинений у більш ніж одній державі; б) він вчинений в одній державі, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі; в) він вчинений в одній державі, але за участю організованої злочинної групи, яка здійснює злочинну діяльність у більш ніж одній державі; або г) він вчинений в одній державі, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі;
- причетна організована злочинна група та особа, щодо якої запитується видача, знаходиться на території запитуваної держави-учасниці;
- діяння, у зв’язку з яким запитується видача, є кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства як запитуючої Держави-учасниці, так і запитуваної держави-учасниці [2].

Якщо прохання про видачу стосується кількох окремих серйозних злочинів, деякі з яких не охоплюються Конвенцією, то запитувана держава-учасниця може застосувати зазначену статтю також і щодо цих злочинів.

Якщо держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої держави-учасниці, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності як правову підставу для видачі у зв'язку з будь-яким злочином, до якого застосовуються положення зазначеного міжнародного акту.

Багато держав, у тому числі країни “звичаєвого права”, допускають видачу лише при наявності відповідного договору. Це породжує складну проблему. Держави уклали Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, але для її реалізації необхідно укладення відповідного додаткового договору про видачу або внесення змін в існуючі. А це потребує значного часу. І навіть положення Конвенції про те, що кожний зі злочинів, до яких застосовується положення статті 16, вважається включеним до будь-якого існуючого між державами-учасницями договору про видачу як злочин, що може спричинити видачу, фактично, носить формальний характер.

Іншим проблемним аспектом здійснення екстрадиції є те, що цей інститут перебуває на межі міжнародного і національного права [3, с. 67]. При цьому, пріоритет під час вирішення питання про видачу надається національному законодавству. Так, зокрема, ч. 2 ст. 25 Конституції України передбачає, що громадянин України не може бути висланий за межі України чи переданий іншій державі. На основі такого формулювання важко зробити висновок про фактичні і юридичні підстави екстрадиції.

Крім цього, питання видачі регламентуються великою кількістю дво- та багатосторонніх угод, які або спеціально укладені виключно з питань екстрадиції, або з питань надання правової допомоги та правових відносин. При цьому, положення зазначених міжнародних документів, які визначають правові підстави та порядок видачі, інколи носять суперечливий характер.

Важливим моментом інституту видачі є положення, яке дозволяє державі відмовити у видачі, якщо в неї є істотні підстави вважати, що видана особа буде піддаватися у запитуючій державі поводженню, не сумісному з правопорядком запитуваної держави, а також поводженню, яке суперечить загальноприйнятим стандартам у галузі прав людини або якщо особі, яка видається, не буде забезпечено справедливий судовий розгляд; наприклад, справа буде розглядатися спеціально створеним для цього трибуналом. Однак це положення знову ж таки на практиці носить формальний характер, адже чітко не визначається, які підстави вважати істотними, а які ні.

Як видається, ще одним проблемним аспектом, який суттєво перешкоджає належному міжнародному співробітництву з питань екстрадиції у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності, є відсутність спеціального закону, який би чітко визначив юридичні та фактичні підстави і порядок видачі осіб.

Таким чином, підводячи підсумок, ще раз слід зазначити про наявність значної кількості проблемних аспектів, пов'язаних із правовим регулюванням екстрадиції, зокрема у сфері міжнародного співробітництва по

протидії транснаціональній організованій злочинності, які негативно впливають на його ефективність. На нашу думку, серед першочергових заходів доцільно прийняти закон України, який би спеціально регламентував питання екстрадиції, а також провести уніфікацію чинних правових актів на міжнародному рівні.

Література

1. Виноградова О.І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю: Автореф. дис...к.ю.н.: 12.00.09 / НЮА України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2000. – 205 с.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (995-789), прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї ООН від 15.11.2000 // Система комплексного інформаційно-правового забезпечення ЛПА: ЕЛІТ.
3. Курс міжнародного права. – В 6 т. – М.: “Наука”, 1967. – Т. 2. – 284 с.

Пунь, С. Т. Проблемні аспекти інституту видачі (екстрадиції) у сфері міжнародного співробітництва по протидії транснаціональній організованій злочинності [Текст] / С. Т. Пунь ; наук. кер. Рега Ю. О. // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти : зб. тез доп. І Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (8-9 грудня 2006 року) / Державний вищий навчальний заклад „Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми, 2006. – С. 153-155.